

105. *Nola confusalis* (Herrich-Schäffer, 1847)

Rezelia zlewnica

Motyl. Rozpiętość skrzydeł 20-22 mm. Głowa i tułów jasnoszare z ciemnym przyprószeniem. Przednie skrzydło dość szerokie, białawe z mniej lub bardziej intensywnym, brunatnym przyprószeniem. Pole środkowe obrzeżone cienkimi, czarnymi przepaskami. Przepaska zewnętrznaznaczona czarnymi kropkami. W komórce środkowej znajdują się dwie ciemne plamki, które utworzone są przez podniesione łuski. Pole zewnętrzne co najwyżej słabo przyciemnione, przepaska falista cienka, biaława słabo widoczna. Strzępina koloru przylegającego tła. Tylne skrzydło bladobrunatne lub szarobrunatne z ciemniejszą plamką na żyłce poprzecznej. Odwłok szarobrunatny.

Stadia rozwojowe. Gąsienica jasnobrunatna z ciemniejszymi plamami. Głowa brunatna, obrzeżenie czoła i wargi górna białawe. Tarczka na przedtułowiu zredukowana do dwóch półksiężycowatych, ciemnobrunatnych płytek. Wzdłuż grzbietu ciągnie się jasnobrunatny pasek z ciemniejszą linią w środku. Na linii tej znajdują się podłużne, jasnożółte, przerywane kreski. Na pasku grzbietowym na pierwszym, trzecim i siódmym segmencie odwłoka występuje brunatne przyciemnienie, a na ósmym i dziewiątym segmencie szeroki, ciemnobrunatny pasek. Wzdłuż linii brodawek przebiegają cienkie, żółtawe paski. Brodawki jasnobrunatne lub pomarańczowe, kolorem dostosowane do otaczającego tła. Na brodawkach znajdują się pęczki krótkich białawych szczecinek oraz pojedyncze, bardzo długie, czarne szczeciny. Nogi tułowiowe bladobrunatne, posuwki koloru ciała. Poczwaraka dość smukła czerwobrunatna, koniec odwłoka zaokrąglony.

Bionomia. Motyl pojawia się w jednym pokoleniu w okresie 3/IV-2/VI. Motyle siedzą w dzień na pninach drzew z głową skierowaną w dół. Gąsienica żyje w okresie 3/VI-2/VIII na rozmaitych drzewach liściastych, najczęściej na grabie pospolitym (*Carpinus betulus* L.), buku zwyczajnym (*Fagus sylvatica* L.), lipie drobnolistnej (*Tilia cordata* Mill.) i dębie szypułkowym (*Quercus robur* L.). Gąsienica żerując szkieletuje liść lub wygryza w nim niewielkie okienka. Przepoczwarcza się na gałązce w żółtobrunatnym, łódeczkowatym kokonie obłożonym podłużnymi kawałeczkami epidermy z gałązki. Czasami kokon jest budowany na pniu drzewa. Gatunek zimuje w stadium poczwarki.

Środowisko. Lasy liściaste i mieszane, zwłaszcza grądy i buczyny.

Rozmieszczenie geograficzne. Zasięg gatunku rozciąga się od Półwyspu Iberyjskiego przez strefę klimatu umiarkowanego Europy i Azji po Japonię. Na południe sięga po wybrzeża Morza Śródziemnego, a na północ po południową Fennoskandię. W Polsce występuje na całym obszarze kraju i jest często spotykany.

Zagrożenia i ochrona. Gatunek nie jest w Polsce zagrożony i nie wymaga ochrony. Wskazane jest jednak poznanie jego bionomii.

Summary. Widespread and common throughout Poland. Inhabits deciduous and mixed woodland, especially oak-hornbeam and beech forests. Not threatened and no conservation measures required.

106. *Nola cicatricalis* (Treitschke, 1835)

Rezelia bliźnica

Motyl. Rozpiętość skrzydeł 18-20 mm. Podobny do poprzedniego gatunku, ale przeciętnie nieco mniejszy. Skrzydło przednie węższe, a jego wierzchołek bardziej zaokrąglony. Głowa i tułów szare z ciemnym przyprószeniem. Przednie skrzydło białawe z mniej lub bardziej intensywnym, ciemnobrunatnym przyprószeniem. Pole środkowe obrzeżone cienkimi, czarnymi przepaskami. Przepaska zewnętrzna mocno zębata. W komórce środkowej znajdują się dwie ciemne plamki, które utworzone są przez podniesione łuski. Pole zewnętrzne nieprzyciemnione, przepaska falista zębata, przeważnie rozmyta i słabo widoczna. Strzępina koloru przylegającego tła. Tylne skrzydło bladobrunatne z ciemniejszą plamką na żyłce poprzecznej. Odwłok szarobrunatny.

Stadia rozwojowe. Gąsienica jasnobrunatna z brunatną głową. Na grzbietowej stronie ciała przebiegają cienkie, podłużne, żółtawe linie. Na grzbiecie pierwszego, trzeciego i siódmego segmentu odwłoka występuje brunatnoczerwone przyciemnienie. Brodawki jasnobrunatne z pęczkami krótkich, białawych szczecinek oraz pojedynczymi, bardzo długimi, ciemnymi szczecinami. Nogi tułowiowe i posuwki koloru ciała.

Bionomia. Motyl pojawia się w jednym pokoleniu w okresie 2/IV-2/V. Spotykany jest w dzień na pniach drzew, w nocy przylatuje do światła. Gąsienica żyje w okresie 1/VI-3/VII na dębie szypułkowym (*Quercus robur* L.) i buku zwyczajnym (*Fagus sylvatica* L.). Przepoczwarcza się na gałązce rośliny pokarmowej w jasnobrunatnym, łódeczkowatym kokonie obłożonym kawałeczkami epidermy z gałązki. Czasami kokon bywa budowany na pniu drzewa. Gatunek zimuje w stadium poczwarki.

Środowisko. Lasy liściaste i mieszane, szczególnie grądy i dąbrowy. Preferuje drzewostany prześwietlone oraz skraje lasów.

Rozmieszczenie geograficzne. Zasięg gatunku obejmuje południową i lokalnie środkową Europę oraz Azję Mniejszą. Na północ sięga po południowe Niemcy i Polskę. W Polsce znaleziony w niewielu miejscach we wschodniej części kraju. Dawniej wykazany z okolic Warszawy, Sandomierza i Poniądza. W ostatnich latach spotykany na kilku stanowiskach na Polesiu. Bardzo lokalny i przeważnie łowiony pojedynczo, jedynie w dogodnych środowiskach lęgowych bywa liczniejszy.

Zagrożenia i ochrona. Gatunek o bardzo słabo poznanym rozmieszczeniu i bionomii. Na podstawie obecnej wiedzy nie jest możliwe określenie stopnia zagrożenia gatunki. W celu ochrony gatunku należy na istniejących stanowiskach zachować strukturę środowiska lęgowego w niezmienionym stanie. Dla podjęcia ochrony w przyszłości należy poznać szczegółowo bionomię i preferencje środowiskowe gatunku.

Summary. A very rare species, known from a very few localities in eastern Poland. Previously recorded from the vicinities of Warsaw, Sandomierz and the lower Nida valley. Recently seen in several localities in the Polesie region. Inhabits deciduous and mixed woodland, especially of oak and oak-hornbeam. Prefers clearings and woodland edges. The species' distribution and biology are poorly known, so it is not possible to assess the threats to its existence. To preserve present populations it is recommended to maintain its breeding sites in an unchanged state. There is also an urgent need to study the details of its biology and habitat preferences.

107. *Nola aerugula* (Hübner, 1793)

Rezelia rdzawica

Motyl. Rozpiętość skrzydeł 18-20 mm. Głowa i tułów białe, czulek samca orzęsiony. Tło przedniego skrzydła białe. W polu środkowym i zewnętrznym występuje mniej lub bardziej intensywne brunatne przyproszenie. Ciemnej przepaski środkowej brak. W komórce środkowej znajdują się dwie ciemne plamki, które utworzone są przez podniesione łuski. Zewnętrzny brzeg pola środkowego niemal prosty, ograniczony podwójną, cienką, brunatną linią lub szerokim, brunatnym paskiem. Po jego zewnętrznej stronie znajduje się szeroki, biały pasek. Pole zewnętrzne w kierunku brzegu skrzydła zwykle przyciemnione. Przepaska falista biaława, cienka, słabo widoczna. Strzępina koloru przylegającego tła lub nieco ciemniejsza. Tylnie skrzydło białawe lub bladobrunatne, w części zewnętrznej może być nieco przyciemnione. Odwłok bladobrunatny.

Stadia rozwojowe. Gąsienica szarobrunatna lub czarnobrunatna, z czarną, błyszczącą głową. Na przedtułowiu znajduje się tarczka składająca się z dwóch trapezowatych, czarnych, błyszczących płytek. Wzdłuż grzbietu przebiega biaława, cienka linia grzbietowa. Linia ta może być miejscami z żółtawym, pomarańczowym lub różowawym odcieniem. Na każdym segmencie sąsiadują z nią dwie czarne, trójkątne plamki. Brodawki koloru ciała z pęczkami czarnych i białawych szczecin. Wśród nich obecne są pojedyncze, bardzo długie białawe szczeciny. Nogi tułowiowe czarne, posuwki koloru ciała.

Bionomia. Motyl pojawia się w jednym pokoleniu w okresie 3/VI-1/VIII. Gąsienica żyje w okresie 3/VIII-1/VI na brzozie (*Betula* L.). W literaturze wymieniane są także rozmaite inne rośliny, zarówno drzewiaste jak i zielne, które podawano gąsienicom w hodowli. Nie wiadomo jednak, czy są one wybierane w warunkach naturalnych. Gąsienica początkowo szkieletuje liść, potem wygryza w nim otwory, a wreszcie zgryza blaszkę liściową. Przepoczwarcza się w łódeczkowatym kokonie na spodzie liścia lub na korze. Gatunek zimuje w stadium gąsienicy.

Środowisko. Rozmaite podmokłe środowiska leśne, takie jak bory bagienne, brzezina bagienna, obrzeża torfowisk niskich i wysokich.

Rozmieszczenie geograficzne. Zasięg gatunku obejmuje obszary klimatu umiarkowanego Europy i Azji rozciągające się od północnej Hiszpanii po Japonię. Na południe sięga po wybrzeża Morza Śródziemnego i Armenię. Na północ dochodzi do południowej Anglii, Skandynawii i Finlandii. W Polsce występuje lokalnie, ale na całym obszarze kraju oprócz wyższych gór. W odpowiednich środowiskach przeważnie bywa liczny.

Zagrożenia i ochrona. Gatunek nie jest w Polsce zagrożony i nie wymaga ochrony. Wskazane jest jednak poznanie jego bionomii, co w przyszłości może mieć znaczenie dla ochrony gatunku.

Summary. Widespread but local throughout Poland. Inhabits various kinds of damp woodland, such as boggy coniferous forests, boggy birch thickets, the margins of low and raised bogs. In suitable habitats may sometimes appear in large numbers. The biology of the species is poorly known; a detailed knowledge of this would be helpful in the context of possible future conservation measures.

108. *Nola cristatula* (Hübner, 1793)

Rezelia grzebienica

Motyl. Rozpiętość skrzydeł 16-18 mm. Głowa i tułów białe. Tło przedniego skrzydła białe ze słabym, jasnobrunatnym nalotem. Pole środkowe obrzeżone cienkimi, jasnobrunatnymi przepaskami. Przepaska zewnętrzna białawo obrzeżona. Przez środek pola środkowego przechodzi szeroki, jasnobrunatny cień. W komórce środkowej znajdują się dwie ciemne plamki, które utworzone są przez podniesione łuski. Drobna, ciemna plamka znajduje się także u nasady skrzydła. Pole zewnętrzne przyciemnione. Przepaska falista cienka, nieregularnie wyginana, biaława, od wewnątrz w zatokach ciemnobrunatno obrzeżona. Strzępina koloru przylegającego tła lub nieco jaśniejsza. Tylne skrzydło brunatne z ciemną plamką na żyłce poprzecznej. Odwłok brunatny.

Stadia rozwojowe. Gąsienica żółtobrunatna z ciemniejszą linią grzbietową oraz czarnymi, klinowatymi kreskami po jej bokach. Głowa brunatna, czoło żółto obrzeżone. Boczna strona ciała czerwobrunatna. Brodawki żółtobrunatne z pęczkami żółtawych szczecin, wśród których znajdują się pojedyncze, długie, czarne szczeciny.

Bionomia. Motyl pojawia się w jednym pokoleniu w okresie 1/VII-2/VIII. Gąsienica żyje w okresie 1/IX-1/VI na mięcie nadwodnej (*Mentha aquatica* L.). Szczegóły sposobu żerowania oraz miejsca przepoczwarzania się nie są znane. Gatunek zimuje w stadium gąsienicy.

Środowisko. Wilgotne i ciepłe środowiska nieleśne, głównie torfowiska niskie, podmokłe łąki, zbiorowiska ziołorośli w dolinach rzek.

Rozmieszczenie geograficzne. Zasięg gatunku rozciąga się od Półwyspu Iberyjskiego przez południową i lokalnie środkową Europę po Rumunię. Na północ sięga po południowe Niemcy i Polskę. W Polsce gatunek osiąga północną granicę zasięgu. Znany jest u nas z nielicznych, rozproszonych stanowisk w południowej i wschodniej kraju. Najdalej na zachód wykazany z okolic Bochni, a na północ dochodzi do Puszczy Białowieskiej. Najwięcej współczesnych notowań gatunku pochodzi z Polesia. Bardzo rzadko spotykany.

Zagrożenia i ochrona. Gatunek o słabo poznanym rozmieszczeniu i bionomii. Z tego względu trudno jest określić stopień jego zagrożenia. Gatunek może być zagrożony wyginięciem wskutek zmian środowiska łęgowego na drodze przekształcania terenów podmokłych w użytki rolne. Nie bez znaczenia jest także rozproszenie i izolacja niewielkich populacji. W celu ochrony gatunku wskazane jest utrzymanie środowisk jego występowania w niezmienionym stanie, jak również opracowanie bionomii z uwzględnieniem preferencji względem roślin pokarmowych oraz siedliska.

Summary. A very rare species, known from a few scattered localities in southern and eastern Poland. The northernmost locality is situated in Białowieża Forest. Inhabits warm and moist, open habitats, predominantly low bogs, damp meadows and herbaceous communities in river valleys. It is difficult to assess the threat to its existence as little is known about its distribution and biology. The species may be endangered as a consequence of its wetland habitats being reclaimed for agriculture. The isolation and small size of its populations are also important factors. For conservation purposes it is recommended to maintain breeding habitats in an unchanged state. There is also an urgent need to study the details of its biology, including its host plants and habitat preferences.